

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม เมื่อบุคคลมีความเจริญงอกงามทั้งในด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่างเต็มที่แล้วย่อมจะช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน (ยนต์ ชุ่มจิต, 2544:12)

การศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ มุ่งเน้นให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขบนพื้นฐานของสังคมไทย โดยปลูกฝังให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเอง และสังคม มีความสามารถในการเรียนรู้ สื่อสาร ทำงาน คิดตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ฟังตนเองได้ มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อมและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 3)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นฐานในการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับส่วนบุคคลและสังคม อิสลามศึกษา เป็นองค์ความรู้ซึ่งเป็นสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปะ จริยธรรม มีความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับหลักธรรม คำสอนของอิสลามที่มุ่งเน้นมาตรฐานผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และเข้าใจหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติและหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อยึดถือเป็นระบบแห่งชีวิต โดยผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมคุณธรรม ที่ว่าด้วยหลักการปฏิบัติความดีตามวิถี

ของอิสลามอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการ ตลอดจนเกิดเจตคติและการจัดการได้ (กรมวิชาการ , 2546 : (15))

อิสลามให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังอายะฮ์แรกที่ถูกประทานให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นอายะฮ์ที่เชิญชวนให้มนุษย์ศึกษาหาความรู้ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่ประเสริฐและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องชวนขวายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอาน

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝
 أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا
 لَمْ يَعْلَمْ

(1-5 :)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้า ผู้ทรงบังเกิด
 ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้า
 นั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์
 ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัลอะลัก:1-5)

การศึกษาทำให้มนุษย์บรรลุถึงความสำเร็จได้ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จในโลกนี้
 หรือโลกหน้า การได้มาซึ่งความรู้ถือเป็นสิ่งที่ประเสริฐยิ่ง แม้แต่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้ซึ่งเป็นที่รัก
 ของอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นแบบอย่างแห่งมนุษยชาติก็ยังได้ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเพิ่มพูน
 ความรู้ให้กับท่าน ดังอายะฮ์

فَتَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ
 يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ ۗ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

(114 :)

ความว่า “ดังนั้น อัลลอฮ์ คือพระผู้ทรงสูงส่งยิ่ง พระผู้ทรง
 อำนาจอันแท้จริง และเจ้าอย่ารีบเร่งในการอ่านอัลกุรอาน
 ก่อนที่วะฮีย์ของพระองค์จะจบลง และจงกล่าวเถิด ข้าแต่พระ

เจ้าของข้าพระองค์ขอพระองค์ทรงโปรดเพิ่มพูนความรู้แก่ข้า
พระองค์ด้วย”

(กุอฮา : 114)

ในกระบวนการการจัดการเรียนการสอน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วน
เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการศึกษา ก็คือครูผู้สอน ดังที่ ซีรศักดิ์ อัครบวร (2544 : 18) ได้กล่าวว่า
ครูมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมมากมาย ตั้งแต่เยาวชนอันเป็นสมาชิกใหม่ของสังคมจนถึง
ประเทศชาติโดยรวม ส่วนยนต์ ชุ่มจิต (2544:245) ได้สรุปไว้ว่า ครูมีความสำคัญต่อสังคมมาก
ดังนั้น สังคมจึงยกย่องครู โดยให้สมญานามต่าง ๆ เช่น ครูคือแม่พิมพ์ ครูคือทหารเอกของชาติ ครู
คือกระจกเงาของเด็ก ครูคือดวงประทีปส่องทาง และครูคือวิศวกรสังคม เป็นต้น

ครูผู้สอนอิสลามศึกษาเป็นผู้ได้รับเกียรติ ความรัก ความโปรดปราน ความเมตตา
อันยิ่งใหญ่จากพระผู้เป็นเจ้าเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ของพระองค์
ผู้สอนอิสลามศึกษา จึงเป็นผู้ทรงคุณธรรม ที่มีความผูกพันอันลึกซึ้งต่อพระผู้เป็นเจ้าเอกองค์อัลลอฮ์
ﷻ ผู้ทรงอภิบาล ผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง กล่าวคือครูผู้สอนต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธา
อันแท้จริง ยึดมั่นต่อคำสั่งสอนของพระองค์ ทั้งที่เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้าม และแสดงออกด้วยการ
ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนอิสลามศึกษาพึงมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ทุกคน
มีมนุษยสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลในครอบครัว โรงเรียน และสังคม ดังนั้น
จรรยาบรรณของครูผู้สอนอิสลามศึกษาจึงประมวลมาจากอิสลาม เพราะอิสลามนั้นเป็นคุณธรรม
ความดี ที่มาจากพระผู้เป็นเจ้ากำหนดไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ ครูผู้สอนอิสลามศึกษาใช้เป็นแต่
เพียงผู้จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขเท่านั้น แต่
สิ่งที่ยิ่งใหญ่งว่านั้นคือครูผู้สอนอิสลามศึกษาเป็นผู้นำตนเองและเป็นผู้ชี้แนะแนวทางสู่สวรรค์ในโลก
หน้า [อาลีเราะฮฺ- ผู้วิจัย] ให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย (กรมวิชาการ , 2546 : 295- 296)

การบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 นั้นได้ถูกแบ่ง
ออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านการบริหารงานบุคคล และ
งานด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าว งานวิชาการถือเป็นงานหลักและเป็นหัวใจ
สำคัญของสถานศึกษา(เฉลิมพล และชัน, 2550 : 3) ดังที่ วีระศักดิ์ รักษ์โพธิวงศ์ (2544 : 8) ได้
กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการมี 7 งาน คือ งานหลักสูตรและการนำ
หลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัด
และการประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน และงานการประชุมอบรมทางวิชาการ และ
นิตยา เพ็ชรไทยพงศ์ (2545: 16) ได้ประมวลขอบข่ายงานวิชาการไว้ 7 ประการเช่นกันคือ งาน

หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการจัดการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน งานนิเทศภายใน และงานพัฒนาบุคลากร และนิตยา มัสเยาะ (2545: 15) ได้กล่าวไว้ว่างานวิชาการเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ของนักเรียนและมีขอบข่ายที่กว้างขวางหลายด้าน จึงได้สรุปขอบข่ายงานวิชาการไว้เป็น 4 ด้านคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 4 ด้านนี้จะมีความสำคัญมาก หากการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ผู้เรียนย่อมเกิดการพัฒนาตามเป้าหมาย ดังนั้นขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 4 ด้านนี้จึงถือเป็นงานหลักของงานวิชาการ และสถานศึกษาทุกแห่งต่างให้ความสำคัญกับงานวิชาการทั้ง 4 ด้านดังกล่าว

บทบาทของวิทยากรอิสลามศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง มีการกำหนดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสม โดยลดบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้กำกับการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ควรมีการเปลี่ยนแปลง ดังที่ อรรถชัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544 : 197) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนไว้ว่า ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดให้เอื้อต่อการปฏิรูปต่อการเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและปรับเนื้อหากระบวนการและทฤษฎีการสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์วิทยากรอิสลามศึกษาในจังหวัดยะลา สารภี มะแซ (สัมภาษณ์), 13 กุมภาพันธ์ 2551; ไชยรัตน์ อภิติง มะเต๊ะ (สัมภาษณ์), 15 กุมภาพันธ์ 2551, พุรคอน สะแลแม (สัมภาษณ์), 17 กุมภาพันธ์ 2551; อาอีเสาะ สามะอาลี (สัมภาษณ์), 18 กุมภาพันธ์ 2551 ; รอเบียห์ สะมะแอ (สัมภาษณ์) ; 16 กุมภาพันธ์ 2551) พบว่าปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของวิทยากรอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1.หลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันไม่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด กล่าวคือส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้อง และบางโรงเรียนก็ไม่มีหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นการเฉพาะ ต้องนำหลักสูตรแบบเข้มมาใช้ อีกทั้งต้องคิดเองว่าจะนำไปปรับใช้กับโรงเรียนอย่างไรจึงจะเหมาะสม สิ่งที่คาดหวังคือต้องการให้มีการนำหลักสูตรอิสลามศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันมาใช้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อาจจะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาโดยเรียกวิทยากรอิสลามศึกษามาร่วมจัดทำ เมื่อได้หลักสูตรที่เป็นมาตรฐานแล้วเชื่อว่าเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วไม่ว่าจะไปศึกษาต่อที่ใดก็สามารถเข้าศึกษาต่อได้โดยไม่มีปัญหา และจะต้องมีการกำกับ ดูแลและติดตามจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดอีกด้วย

2.การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถจัดได้ปานกลาง แต่ยังคงขาดวิธีการที่หลากหลาย สิ่งที่คาดหวังคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำวิธีการใหม่ ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

3.สื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีน้อยมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะใช้กระดานดำประกอบการเรียนการสอน คาดหวังจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจัดหาสื่อและงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

4.การวัดและประเมินผลทางอิสลามศึกษาส่วนใหญ่แล้วจะเน้นสภาพจริงของผู้เรียน แต่ยังคงขาดเทคนิควิธีการใหม่ ๆ สิ่งที่คาดหวังคือการจัดอบรมเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลทางอิสลามศึกษา เพื่อนำไปใช้กับผู้เรียนต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัย เพราะการสัมภาษณ์บุคคลข้างต้นยังไม่สามารถสรุปได้ว่าแท้จริงแล้วปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของวิทยากรอิสลามศึกษาโดยภาพรวมแล้วเป็นอย่างไร ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาโดยเน้นในด้านวิชาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล พร้อมกันนี้จะศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา โดยจำแนกตามตัวแปร อายุ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของวิทยากรอิสลามศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ และผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของวิทยากรอิสลามศึกษาที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

2. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา โดยจำแนกตามตัวแปร อายุ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

4. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย เรื่องบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา มีดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบบทบาทที่เป็นจริงของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

2. ได้ทราบบทบาทที่คาดหวังของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

3. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา โดยจำแนกตามตัวแปร อายุ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

4. ได้ทราบถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา

5. นำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เสนอให้ผู้บริหารการศึกษาและหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาด้านอิสลามศึกษา ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของวิทยากรอิสลามศึกษาต่อไป

6. สามารถนำประสบการณ์จากการวิจัยในครั้งนี้ไปทำวิจัยในเรื่องอื่น ๆ ได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 เนื้อหาของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้
- 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 4) ด้านการวัดและประเมินผล

1.4.2 ประชากร

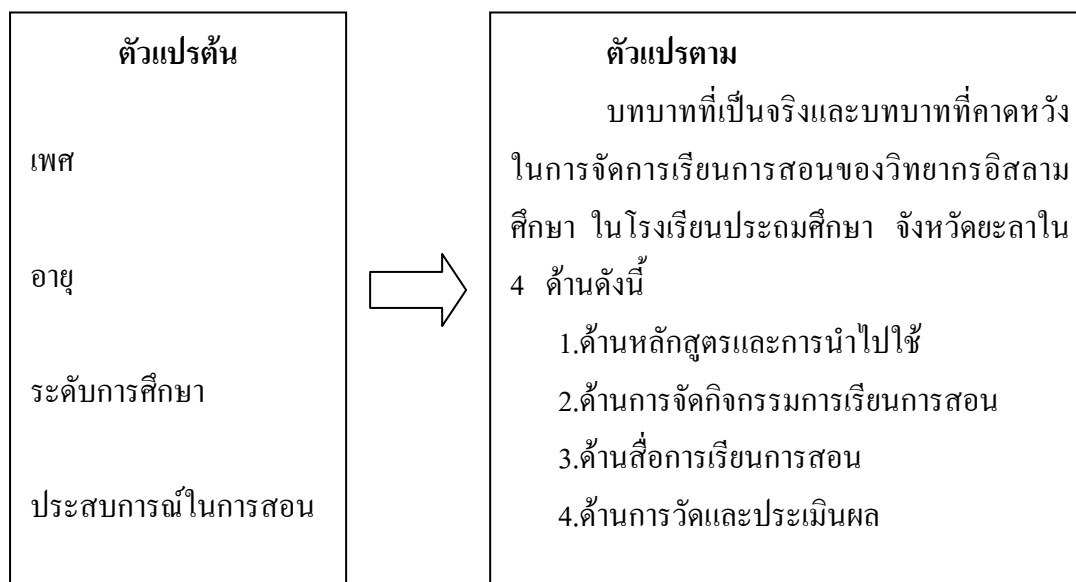
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1, 2 และ 3 จำนวน 137 คน จาก 124 โรงเรียน

1.4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษาโดยแยกเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ซึ่งได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้สอน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ตัวแปรต้นดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานและความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งเองที่กระทำออกมาให้เห็นในการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นเงื่อนไขให้เขาแสดงออกมา เพื่อตอบสนองต่อข้อกำหนดต่าง ๆ ในตำแหน่งที่เขากำลังดำรงอยู่

ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ หมายถึง หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2544 ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยที่ผู้สอนต้องทำการศึกษาทำความเข้าใจ

เข้าใจ วิเคราะห์ พัฒนาและวางแผนหลักสูตร จนสามารถนำไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการจัดทำแผนการสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการพัฒนาการด้านสติปัญญาของผู้เรียนการจัดบรรยากาศในห้องเรียนอย่างเหมาะสมและนำเสนอบทเรียนได้ครบชัดเจนทุกกระบวนการตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน

ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติให้แก่ผู้เรียน โดยที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม มีความทันสมัย สามารถผลิตสื่อด้วยตนเองและมีการบันทึกรายชื่อสื่อชนิดต่าง ๆ ตลอดจนมีการประเมินผลการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ

ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้อิสลามศึกษาทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2544 และครอบคลุมทุกจุดประสงค์การเรียนรู้โดยมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนทั้ง ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนทุกครั้ง และใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย มีการแจ้งผลการวัดและประเมินให้แก่ผู้เรียนทราบ

วิทยากรอิสลามศึกษา หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอิสลามศึกษาสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่เปิดทำการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - ปีที่ 6 รวมถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. ความหมายภาษาไทยของคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับที่จัดพิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน ปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1419 ผู้แปลคือ สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยอ้างอิงในบรรณานุกรมเพียงครั้งเดียว

2. การอ้างอิงตัวบทอัลกุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงสุเราะฮ์และอายะฮ์ไว้ด้านหลังของตัวบทและความหมาย

3. การอ้างอิงตัวบทหะดีษ ผู้วิจัยอ้างอิงแหล่งที่มาของหะดีษในเชิงบรรณและหะดีษใดที่มีแหล่งที่มาหลายแหล่ง ผู้วิจัยได้ระบุเจ้าของสำนวนที่อ้างอิงไว้ เช่น สำนวนของมุสลิม เป็นต้น หากไม่ระบุสำนวนที่อ้างหมายความว่าทุกแหล่งที่มาใช้สำนวนเดียวกัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

1. ﷻ อ่านว่า “สุบฮานะฮฺวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์
2. ﷻ อ่านว่า “คือลัลลอฮุอะลียะฮ์วะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญและขอพรแด่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงสคูติและให้ความสันติแก่ท่าน
3. ﷺ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮู” เป็นคำขอพรแก่เศาะหาบะฮ์ แปลว่า ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อท่าน
4. ﴿﴾ วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน
5. (( )) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ